

Bokmelding

Gestur Gudmundsson, Dennis Beach & Viggo Vestel (reds.)
Youth and Marginalisation. Young people from immigrant families in Scandinavia
The Tufnell Press. London

Youth and marginalisation med undertitlen *Young people from immigrant families in Scandinavia* er en forsknings-antologi om unge med immigrant baggrund, der på forskellig vis er udfordret som borgere i de skandinaviske lande. Kapitlerne er skrevet af en række skandinaviske ungdomsforskere, primært fra Norge og Sverige, men med enkelte bidrag fra hhv. Danmark og Island. Antologien er redigeret af Gestur Gudmundsson, Dennis Bach og Viggo Vestel og består af en introduktion og 7 kapitler. Det forskningsmetodiske grundlag for kapitlerne er i overvejende grad baseret på etnografiske studier af immigranter i skole- og boligmiljøer og forfatterne er forankret i forskellige discipliner som kulturstudier, ungdomsforskning, urbane studier, sociologi, antropologi og uddannelsesforskning.

I begyndelsen af sin introduktion formulerer Gestur Gudmundsson at om end de nordiske lande har ry for at være åbne og anstændige værter for nytilkomne immigranter, bl.a. forankret i velfærdsstatsmodellen, principper om multi- og interkulturalisme og et egalitært uddannelsessystem, så findes der en mørkere side til denne fortælling. For kigger man bl.a. til uddannelsessystemernes praksis, udfordringer på arbejdsmarkedet og problematikker i forhold til segregation i landenes bolig mønstre, vil man finde eksklusionsprocesser, der udfordrer vanlige forestillinger om inklusion og lighed. Og således er antologiens tone slået an. Og heldigvis for det. For det der udmærker denne antologi, er netop dens insisteren på at markere og fastholde strukturelle og samfundsmæssige perspektiver i analysen af ungdomskultur. Men udover denne makro-orientering og interessen for begrebsparret inklusion/eksklusion, knytter antologien tilmed an til begreberne modstand og kreativitet, og viser således på mangfoldige måder, hvordan unge konstruerer, forhandler og forholder sig til deres situation og omverden. Denne dobbelthed imellem aktør- og strukturperspektiver gør antologien vældigt interessant at læse.

Kapitel 1 af Katrine Fangen og Ivar Frønes giver på baggrund af kvantitative og kvalitative data et spændende indblik i inklusions- og eksklusionsprocesser i unge immigranternes bevægelse fra grundskole, over ungdomsuddannelser til videre uddannelse og arbejdsliv. Kapitlet illustrerer at strukturelle forhold er væsentlige markører i unges lokale miljøer og at de har betydning for de unges muligheder for at klare sig i

uddannelsessammenhænge. Her viser cases at indflydelse fra jævnaldrende involveret i kriminalitet og problematiske familieforhold udfordrer. Men samtidig fokuserer forfatterne på begrebet *agency* i analysen af de unge som agenter, der via engagement og ressourcer finder vej. Begrebet *planfulness* lanceres her, som et udtryk for unges evne og mulighed for at planlægge og foretage valg, der har betydning for deres fremtid. *Agency* og *Planfulness* tilskrives dog ikke de unge subjekter "alene", for netop her er social kapital og støtte fra signifikante andre, f.eks. forældre, lærere, kammerater og jævnaldrende fra andre kontekster som fritidsarbejde og fritidsaktiviteter, vældigt afgørende. Hertil illustrerer cases i kapitlet at der kan være mange veje til følelsen af inklusion. For Fatima, der må kæmpe hårdt for at færdiggøre sin ungdomsuddannelse, bliver et job i en 7-Eleven butik afgørende, og hendes drøm er at blive lærer og hjælpe andre børn, der også har haft svære betingelser. På denne måde giver kapitlet interessante eksempler på at transition fra grundskole til uddannelse og arbejdsliv, er dynamiske processer, der ikke altid fremstår snorlige.

I kapitel 2 analyserer Sune Qvortrup Jensen hip hop som udtryksform i ungdoms-subkulturer. I opposition til post-subkulturelle teorier udfordrer Jensen forestillinger om post-modernitet og beslægtede ideer om individualisering, og hævder at subkulturelle strømninger i ungdomskultur bør betragtes i lyset af overordnede sociale strukturer, bl.a. i forhold til begreber som race, etnicitet, køn og klasse. Hertil accentuerer Jensen, bl.a. på baggrund af en analyse af danske hip hop grupper med minoritets- eller multikulturel baggrund, at hip hop som subkulturel udtryksform er politisk og at unge rappere forholder sig til deres situation og omverden igennem deres musikalske udfoldelser. Jensen låner begrebet *an oppositional political practice* (Fra Peter McLaren) i sin diskussion af hip hop som alt andet end de-politiseret, men fremhæver samtidig at dette ikke betyder at hip hop som udtryksform er en *unproblematic political practice*, idet flere hip hop kunstnere reproducerer stereotype billeder af den 'farlige unge sorte mand', f.eks. kendt fra amerikanske hip hop miljøer og hertil ofte udtrykker sig sexistisk og kvindehadsk i musikken. Omvendt findes også en række hip hop kunstnere, af Jensen kategoriseret under betegnelsen *Rappere som (moderne) sorte intellektuelle*, der fremstår velformulerede, fredelige, progressive og veluddannede, ligesom der også er grupperinger indenfor hip hop kulturen, der bevidst leger med og forhandler identitet, hvilket karakteriserer forståelser i et postmoderne perspektiv. Men på trods af dette, er der stadig tale om politisk engagement, og kommentarer til f.eks. politiske asyl- og flygtningediskurser i Danmark. Jensens kapitel er spændende og tankevækkende, men det kan undre, at analysen af den her sidst omtalte kategori, kun knytter an til én kunstner, nemlig remixeren og produceren Kid Kishore, der til gengæld får meget plads. I indledningen af afsnittet nævner Jensen både Lisbent og Kim Young III, men forlader dem lige så kvikt igen.

Kapitel 3 af Dennis Beach og Ove Sernhede tager også fat i hip hop som udtryksform, og fokuserer på det svenske hip hop kollektiv *Filthy Dozen*, der i musikken

forholder sig til den stigmatisering, undertrykkelse og marginalisering, som gruppens medlemmer og andre fra samme boligområde oplever i deres daglige liv. Forfatterne beskriver kollektivets aktiviteter og produktion som kreative læringsfællesskaber udenfor den formelle skole, hvor børn og unge fra de stigmatiserede boligområder, kan opleve motivation og udvikle sig som bevidste subjekter, der ønsker at bidrage til lokale og samfundsmæssige ændringer. Beskrivelser, der står i modsætning til ofte distribuerede forestillinger om børn og unge fra mindre privilegerede boligområder, som objekter for udnyttelse, nedgørelse og undertrykkelse. Forfatterne accentuerer at Filthy Dozens produktion er intellektuelt årvågen og symbolsk begavet, og at den grundlæggende, med dens fokus på budskaber om social, økonomisk og kulturel devaluering og deprivation, kan betragtes som *politisk*. Ligesom hos Qvortrup Jensen fremhæves således det samfundsmæssige engagement i hip hoppen som konstituerende for kunstformen, og som det der gør at dens medlemmer kan mærke den, relatere til den og profitere af den. Kapitlet er inspirerende læsning, og Beach og Sernhede slutter af med at accentuere vigtigheden af at den formelle skole lærer at inddrage alternative ideer, praksisser og virkelighedsnære tematikker i curriculum, og således udfordrer de dominerende uddannelsesideologier, herunder særligt statsdrevne og eksterne krav til bedre faglige resultater og højere testscorer, der præger skolen i dag. Hvis dette på sigt lykkes, vil det kreative læringsmiljø, der er medlemmerne af Filthy Dozen forundt, måske kunne sprede sig til langt flere.

I kapitel 4 har også Henry Mainsah gode ideer til skolen og dens medarbejdere. Mainsahs kapitel handler om unge med forskellige etniske baggrunde og deres brug af sociale medier og netværkssider, og deres evne til at artikulere identitet og *authorship* igennem forskellige kreative teknikker som *photoshopping*, *bricolage* og *remix*. Forfatterens pointe angår bl.a., at skolen bør overveje, hvordan unges kunstneriske og kulturelle produktioner kan integreres i læring, så der skabes bro imellem digitale og akademiske dimensioner og plads til unges udtryksformer, herunder deres bekymringer om og kommentarer til lokale, nationale og globale spørgsmål. På denne måde vil skolen kunne betragte unge som vidende og aktive medlemmer af den hastigt forandrende globale kultur. På baggrund af forskning, der dokumenterer at online miljøer i dag er vigtige arenaer for unges identitetskonstruktioner og –forhandlinger, og sit eget omfattende kvalitative datamateriale, giver Mainsah mange inspirerende eksempler på unge, der håndterer det at være ”imellem” to kulturer eller have en identitet, der baserer sig på et *både/og* fremfor et *enten/eller*. Mainsah forholder sig således, som flere før ham, kritisk overfor essentialistiske forståelser af identitet og fremhæver at de unges brug af mange forskellige slags netværkssider, både nationale og over-nationale ofte kræver en forståelse for mange forskellige diskurser vedrørende køn, race og etnicitet.

Frédérique Brossard Børhaug analyserer i kapitel 5 nationale curriculum for upper secondary school (i Danmark kaldet ungdomsuddannelse) i Norge og Frankrig. Børhaug pointerer, at hvis skolen skal hjælpe elever med at foretage begrundede identitetsvalg, så må skolen bidrage med at promovere pluralitet og en varieret forståelse af identitet. Omvendt bør skolen problematisere ideen om at demokrati er et særligt græsk eller europæisk fænomen, idet det antikke Grækenland jo ikke var isoleret fra omverdenen, men nærmere forbundet med andre, gamle civilisationer. "*To consider Western Europe as the cradle of democracy would therefore entail ethnocentrism, civilisational confinement and a reproduction of the colonized mind*", bedyrer Børhaug og fastslår efterfølgende at skolen bør fremme et mere multikulturelt curriculum, der fejrer global kulturel diversitet. Ikke overraskende finder Børhaug at de to landes nationale curriculum ikke lever op til denne fordring, om end landene generelt jo er funderet på den enkeltes politiske, borgerlige, økonomiske og sociale rettigheder. Med læsningen af kapitlet får man et tankevækkende blik for at kulturelle rettigheder er præcis lige så vigtige for den enkeltes værdighed og mulighed for at være en del af det større fællesskab.

Kapitel 6 er skrevet af Åsa Möller og interesserer sig på baggrund af et etnografisk studie for en diskrepans imellem de liberale og socialdemokratiske værdier, der ligger til grund for uddannelsessystemet, og de oplevelser af marginalisering og *othering* (othering), som elever med anden etnisk oprindelse end svensk oplever i deres daglige skolegang. Det kvalitative arbejde med observationer, interviews og uformelle samtaler er gennemført på *Woodbridge School*, en skole med 359 elever i alderen 6–15 år. På *Woodbridge School* har blot én procent af eleverne to forældre med svensk baggrund. Kapitlet beskriver hvordan forskelle konstrueres i skolen, og hvordan pædagogikken formes som en slags lektioner i "svenskhed", grundlagt i et primært fokus på elevernes mangler, fremfor et blik for de samfundsmæssige strukturer, der er afgørende for den oplevede marginalisering. På den korte plads her, er det umuligt at redegøre for mekanismerne i dette, men Möllers inspiration fra blandt andre Pierre Bourdieu/Jean Claude Passeron og Loic Wacquant kan give læsere, der kender perspektiver derfra, et hint om, hvordan marginalisering og *othering* (ifølge denne logik, og således også ifølge kapitlets analyse) skabes, og hvordan sådanne processer er forbundet med klassebetingende privilegier og dybereliggende magtstrukturer i samfundet, hvorfor problemstillingerne da også kan virke næsten uoverstigelige. Möllers afsluttende bud er, at der er brug for mere forskning på området. Den opfordring er hermed givet videre!

Antologiens sidste bidrag, kapitel 7 af Jonas Lindbäck og Ove Sernhede fokuserer på den hierarkisering af steder, der sker som konsekvens af bolig-mæssig segregation i Gøteborg. Segregationen medfører fremmedgørelse og *othering* af grupperinger, der

bor i mindre privilegerede områder, og processerne påvirker alle dele af tilværelsen, fra jobsøgning, kontakt med autoriteter til almindeligt socialt hverdagsliv. I kapitlet beskrives hvordan identitet og sted er uløseligt sammenbundne størrelser, og hvordan unge fra stigmatiserede bydele udfordres, når de går på ungdomsuddannelser i den indre by. For analysen illustrerer at den urbane segregation der eksisterer i bystrukturen genskabes indenfor skolens vægge, som processer af fremmedgørelse, hvilket i de fremstillede cases betyder at unge med immigrantbaggrund trives dårligere og således får sværere ved at gennemføre deres uddannelse med gode resultater. Hertil anskueliggør eksemplerne også, at de unge immigranter, på grund af følelsen af at være anderledes, mest opsøger kontakt med andre immigranter, hvilket tydeligt demonstrerer hvordan bystrukturens sociale, mentale og fysiske grænser dukker op som forhindringer i skolelivet. *"The school space is thus ethnified through the invisible but no less tangible boundaries drawn between 'Swedes' and 'immigrants', between those from the inner city and those from the suburbs"* skriver forfatterne inden de slutter af med at opfordre skoler til at støtte op om møder imellem forskellige studerende, for derved at udfordre de segregerede sind, som vi nok alle er bærere af.

Det har været en fornøjelse at læse denne antologi. I introduktionen kan man læse at forfatterne alle er del af et interdisciplinært nordisk netværk af forskere, som over en 4-årig periode har diskuteret hinandens forskning og arrangeret seminarer, hvor internationale ungdomsforskere har deltaget og givet inspiration. Antologien bærer præg af dette samarbejde, og fremstår både i tematik, fokus og redaktion som et samlet værk, der giver læser et solidt indblik i de udfordringer, der er forbundet med segregation, marginalisering og eksklusion. Det varierer lidt om – og i hvilket omfang – kapitlernes forfattere forholder sig normativt og giver anbefalinger eller om de mere positionerer sig som beskrivende og analyserende i forhold til de forskellige problemstillinger. Om denne varians er udtryk for at det ikke er blevet diskuteret i gruppen, hvorvidt antologien skal præstere policy recommendations eller nærmere operere på et analytisk niveau, kan vi læsere uden for gruppen i sagens natur ikke vide. Dette forstyrrer dog ikke det samlede billede af at antologien fremstår helstøbt og afrundet. Nogle læsere vil nok finde at nogle kapitlers tematik interesserer dem mere end andre, og således "shoppe" rundt i udgivelsen, men strækker man sig til at læse alle kapitler, belønnes man med blik for den intersektionalitet, der igennem antologien kaster lys over problemstillingerne. For som det gælder for mange andre samfundsmæssige problemstillinger, så går også disse på tværs af - og kan således frugtbart belyses af - kategorier som race, etnicitet, køn, klasse og kultur.

David Thore Gravesen

Faculty of Education & Social Studies, VIA University College, Denmark